

Vaste Kamercommissie Onderwijs

Inbreng Frank Kalshoven (De Argumentenfabriek) tbv hoorzitting Leven Lang Leren, 23 januari 2017

Mijn advies:

Begin over een leven lang leren na te denken op een andere schaal dan nu. Niet: honderden miljoenen per jaar. Maar: enkele miljarden. Maak van dit B-onderwerp een A-onderwerp.

Waarom?

In het concept van 'een leven lang leren' komende verschillende redeneerlijnen samen. De korte samenvatting ervan is als volgt:

- GROEI. We danken de groei van de Nederlandse economie de afgelopen decennia voor een belangrijk deel aan de toegenomen kwaliteit van de beroepsbevolking. Mensen zijn beter opgeleid dan vroeger. De rek in niveau in het initieel onderwijs is er wel ongeveer uit (behoudens specifieke groepen). Post-initieel bijleren kan de kwaliteit van beroepsbevolking toch verder omhoog brengen en zo bijdragen aan hogere economische groei.
- UITKERINGSAFHANKELIJKHEID. Mensen die (langdurig) een beroep doen op sociale zekerheid zijn veelal onvoldoende geschoold voor (bestendig) werk. Een leven lang leren kan helpen hun vaardigheden op een hoger plan te brengen.
- ZELFREDZAAMHEID/EMANCIPATIE. Van burgers wordt steeds meer gevraagd in termen van zelfredzaamheid. Dat heeft nu veelal de vorm: de overheid gaat het niet meer voor u regelen. Een leven lang leren is hiervan eigenlijk het logische complement.
- ARBEIDSMARKT. Door technologische ontwikkeling en internationalisering wordt de arbeidsmarkt steeds dynamischer. Beroepen sterven uit, nieuwe komen op. Bestaande beroepen veranderen van inhoud. Nieuwe dingen leren wordt daarom steeds belangrijker voor de kans op werk. Een leven lang leren helpt hierbij.
- TERUGVERDIENTIID. Met het opschuiven van de pensioenleeftijd wordt het belangrijker dat mensen in staat zijn tot op hogere leeftijd te werken. Hiermee verlengen we ook de terugverdiensijd van investeringen in een leven lang leren. De investeringen worden hierdoor rendabeler.
- ZWAAR WERK. Mensen met zware beroepen halen de (verhoogde) pensioenleeftijd veelal niet. Ze zijn ook vaak vroeger in het leven gaan werken dan anderen. Om de pensioenleeftijd werkend te halen zullen ze gedurende

hun loopbaan van beroep moeten wisselen. Dat vereist om-, op-, bij- of nascholing.

- **INVESTERINGSBESCHERMING.** In het initieel onderwijs investeert Nederland zo'n 120 tot 160 duizend euro per leerling in hun ontwikkeling. Het CBS noemt dit de 'prijs van een diploma'. Door te werken voor geld (en hierover belastingen te betalen) verdienen we dit terug. Maar zonder onderhoud van deze investeringen moeten we erop afschrijven. We zijn als mensen die een huis kopen en het vervolgens niet onderhouden.
- **(KANS)GELIJKHEID.** Huidige investeringen (vooral van werkgevers) in post-initieel onderwijs zijn geconcentreerd bij relatief jonge mensen die al goed zijn opgeleid met een vast contract. Juist in de groepen die dat het meeste nodig hebben (relatief oud, relatief slecht opgeleid, zonder vaste baan) investeert nu niemand, ook de overheid niet.
- **HUIS EN PENSIOEN.** Nederland subsidieert de opbouw van financieel vermogen bij huishoudens door (veelal) verplichte deelname aan pensioenregelingen en de hypotheekrenteaftrek. Dit ontmoedigt investeringen in menselijk kapitaal.

Deze overwegingen wijzen allemaal in de richting dat het een goed idee is ons als inwoners van Nederland de komende decennia intensiever en indringender bij te scholen dan nu het geval is. Voor veel mensen gaat het hierbij om omvangrijke scholingstrajecten. Geen honderden of duizenden euro's per kop maar allicht om tienduizenden. Hierbij doen zich dan allerlei dilemma's en vragen voor. Ga ik leren stimuleren of ook afdwingen? Als er intensief geleerd moet worden, verzekeren we dan ook het inkomen van de volwassen leerling? Hoe combineren we werken en leren? Welke interventies zijn het effectiefst? Et cetera.

We komen hierbij in onontdekte wateren. Er is geen lang ter wereld dat *op grote schaal* in post-initieel onderwijs investeert. Nederland moet hierin het voortouw nemen, bijvoorbeeld met grootschalige experimenten (zie ook het nieuwjaarsartikel van Maarten Camps in ESB).

Dank voor de aandacht.

Frank Kalshoven.

